

Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

**Onderwijsinspectie**

Hendrik Consciencegebouw

Koning Albert II-laan 15

1210 BRUSSEL

doorlichtingssecretariaat@ond.vlaanderen.be

www.onderwijsinspectie.be

---

## Verslag over de doorlichting van Vrije Basisschool te PUTTE

---

Hoofdstructuur basisonderwijs

Instellingsnummer 11916

Instelling Vrije Basisschool

Directeur Daniël VAN DEN DRIES

Adres Meester van der Borghstraat 148 - 2580 PUTTE

Telefoon 015-23.48.55

E-mail gvbsgrasheide.directie@skynet.be

Website www.basisschool-putte-grasheide.be

Bestuur van de instelling OZCS Keerbergen

Adres Leuvensebaan 27 - 2223 SCHRIEK

Scholengemeenschap Kansrijk

Adres Leuvensebaan 25 - 2223 SCHRIEK

CLB Vrij CLB Het Kompas

Adres Vijfhoek 1\_A - 2800 MECHELEN

Dagen van het doorlichtingsbezoek 16-11-2015, 17-11-2015, 19-11-2015

Einddatum van het doorlichtingsbezoek 19-11-2015

Datum bespreking verslag met de instelling 04-12-2015

Samenstelling inspectieteam

Inspecteur-verslaggever Eddy LAMBERTS

Teamleden Guido AERTS, Stefan PASTURE

## INHOUDSTAFEL

|                                                                                                   |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| INLEIDING.....                                                                                    | 3  |
| 1 SAMENVATTING .....                                                                              | 5  |
| 2 DOORLICHTINGSFOCUS .....                                                                        | 8  |
| 2.1 Leergebieden in de doorlichtingsfocus .....                                                   | 8  |
| 2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus .....                          | 8  |
| 3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING? .....                                         | 9  |
| 3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden? .....                                         | 9  |
| 3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen? .....                                     | 9  |
| 3.1.1.1 Kleuteronderwijs: wiskundige initiatie .....                                              | 9  |
| 3.1.1.2 Kleuteronderwijs: muzische vorming .....                                                  | 9  |
| 3.1.1.3 Kleuteronderwijs: vaststellingen wiskundige initiatie en muzische vorming: .....          | 9  |
| 3.1.1.4 Lager onderwijs: Nederlands .....                                                         | 14 |
| 3.1.1.5 Lager onderwijs: muzische vorming .....                                                   | 18 |
| 3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?..... | 21 |
| 3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?.....                                | 21 |
| 3.2 Respecteert de school de overige reglementering? .....                                        | 21 |
| 4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT? .....                                                     | 23 |
| 4.1 Deskundigheidsbevordering .....                                                               | 23 |
| 4.2 Sociale en emotionele begeleiding .....                                                       | 26 |
| 5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL .....                                                             | 29 |
| 6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL .....                                                         | 32 |
| 6.1 Wat doet de school goed? .....                                                                | 32 |
| 6.2 Wat kan de school verbeteren? .....                                                           | 33 |
| 6.3 Wat moet de school verbeteren? .....                                                          | 33 |
| 7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN .....                                               | 34 |
| 8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG.....                                                 | 34 |

## INLEIDING

### De decretale basis van het onderzoek

Tijdens een doorlichting gaat de onderwijsinspectie na of de school

1. de onderwijsreglementering respecteert,
  2. op systematische wijze haar eigen kwaliteit onderzoekt en bewaakt,
  3. haar tekorten al dan niet zelfstandig kan wegwerken
- (zie artikel 38 van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs, 8 mei 2009).

Een doorlichting is dus een onderzoek van

1. de onderwijsreglementering,
2. de kwaliteitsbewaking door de school,
3. het algemeen beleid van de school.

### Een onderzoek in drie fasen

Een doorlichting bestaat uit drie fasen: het vooronderzoek, het doorlichtingsbezoek en het doorlichtingsverslag.

- Tijdens het vooronderzoek bekijkt het inspectieteam de gehele school aan de hand van het CIPO-referentiekader. Het vooronderzoek wordt afgesloten met een doorlichtingsfocus: een selectie van te onderzoeken aspecten tijdens het doorlichtingsbezoek.
- Tijdens het doorlichtingsbezoek voert de onderwijsinspectie het onderzoek uit aan de hand van observaties, gesprekken en analyse van documenten.
- Het doorlichtingsverslag beschrijft het resultaat van de doorlichting, bevat een advies over de verdere erkenning en wordt gepubliceerd op [www.doorlichtingsverslagen.be](http://www.doorlichtingsverslagen.be).

### Een gedifferentieerd onderzoek

1. Omdat de onderwijsinspectie gedifferentieerd doorlicht, onderzoekt het inspectieteam in de school een selectie van de onderwijsreglementering:
  - het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen  
Hiertoe selecteert de onderwijsinspectie een aantal leergebieden.  
Daarbij onderzoekt de onderwijsinspectie altijd de volgende procesvariabelen uit het CIPO-referentiekader:
    - ♦ het onderwijsaanbod
    - ♦ de uitrusting
    - ♦ de evaluatiepraktijk
    - ♦ de leerbegeleiding.
  - een selectie van andere erkenningsvoorwaarden, waaronder de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne.
  - een selectie van overige regelgeving.
2. Om de kwaliteitsbewaking door de school na te gaan, selecteert het inspectieteam een aantal procesvariabelen. Het inspectieteam gaat met de kwaliteitswijzer na of de school voor deze procesvariabelen aandacht heeft voor
  - doelgerichtheid: welke doelen stelt de school voorop?
  - ondersteuning: welke ondersteunende initiatieven neemt de school om efficiënt en doelgericht te werken?
  - doeltreffendheid: bereikt de school de doelen en gaat de school dit na?
  - ontwikkeling: heeft de school aandacht voor nieuwe ontwikkelingen?

3. Het inspectieteam onderzoekt ten slotte het algemeen beleid van de school aan de hand van vier procesvariabelen: leiderschap, visieontwikkeling, besluitvorming, kwaliteitszorg. In dit luik rapporteert het inspectieteam ook over het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid van de school.

### **Het advies**

De adviezen die de onderwijsinspectie uitbrengt, hebben betrekking op alle of op afzonderlijke structuuronderdelen van de school. De onderwijsinspectie kan drie adviezen uitbrengen:

- een gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de verdere erkenning van de school of van structuuronderdelen.
- een beperkt gunstig advies: het inspectieteam adviseert gunstig over de erkenning van de school of van structuuronderdelen als de school binnen een bepaalde periode voldoet aan de voorwaarden vermeld in het advies.
- een ongunstig advies: het inspectieteam adviseert om de procedure tot intrekking van de erkenning van de school of van structuuronderdelen op te starten.

Bij een ongunstig advies beoordeelt de onderwijsinspectie bovendien of de school de vastgestelde tekorten zelfstandig kan wegwerken.

### **Tot slot**

Binnen een termijn van dertig kalenderdagen na ontvangst van het definitieve doorlichtingsverslag informeert de directeur van de school de ouders en leerlingen over de mogelijkheid tot inzage.

Binnen de dertig kalenderdagen na ontvangst moet de directeur van de school het verslag volledig bespreken tijdens een personeelsvergadering. Het bestuur van de school of zijn gemandateerde tekent het verslag voor gezien. Het bestuur stuurt het binnen dertig kalenderdagen na ontvangst terug naar de onderwijsinspectie en maakt eventueel melding van zijn opmerkingen.

De school mag het verslag niet gebruiken voor publicitaire doeleinden.

Meer informatie?

[www.onderwijsinspectie.be](http://www.onderwijsinspectie.be) en [www.doorlichtingsverslagen.be](http://www.doorlichtingsverslagen.be)

# 1 **SAMENVATTING**

De gesubsidieerde vrije basisschool in Grasheide, een deelgemeente van Putte, is rustig gelegen in het centrum van het dorp. Ze profileert zich als een school waar het leerkrachtenteam dagelijks wil instaan voor degelijk onderwijs op maat van elk kind. Een kernteam, bestaande uit de directeur en de zorgcoördinator, staat in voor de dagelijkse leiding van de school. Dit team hecht veel belang aan een goede samenwerking met alle partners en heeft oog voor ieders welbevinden. De directeur en de zorgcoördinator nemen vragen en bekommernissen van leerlingen, ouders en leerkrachten nauw ter harte. Mede hierdoor heeft de school een laagdrempelig karakter wat de contacten met de ouders en met de lokale gemeenschap ten goede komt. Het is opvallend dat het opvoedingsproject van de scholengemeenschap in deze school een waardevolle invulling krijgt.

Op basis van het vooronderzoek van 9 november 2015 bepaalde de onderwijsinspectie de focus die ze tijdens deze doorlichting onderzocht. In de kleuterafdeling ging ze de inspanningen van het schoolteam na om voor de leergebieden wiskundige initiatie en muzische vorming de ontwikkelingsdoelen na te streven. In de lagere afdeling onderzocht ze de resultaten van het schoolteam om voor Nederlands en muzische vorming de eindtermen te bereiken. Daarnaast peilde de onderwijsinspectie naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de deskundigheidsbevordering, de sociale en emotionele begeleiding en naar aspecten van het algemeen beleid. Ten slotte onderzocht ze ook een selectie van de regelgeving en de mate waarin de school aandacht heeft voor de bewoonbaarheid, de veiligheid en de hygiëne van de leeromgeving.

Het onderzoek naar de onderwijsdoelstellingen wijst uit dat in beide afdelingen de resultaten van de meeste onderzochte leergebieden aan de verwachtingen van de overheid voldoen. Enkel het leergebied wiskundige initiatie in de kleuterafdeling voldoet niet en is aan opwaardering toe. Het onderwijsaanbod voor wiskundige initiatie is onvolledig, weinig samenhangend en onvoldoende gradueel opgebouwd. Het schoolteam streeft, behalve dus voor wiskundige initiatie, bij de kleuters in voldoende mate de ontwikkelingsdoelen na en bereikt met de leerlingen van de lagere afdeling de eindtermen. De onderwijsinspecteurs zijn er echter van overtuigd dat het beleidsvoerend vermogen op het niveau van de scholengemeenschap en de kwaliteiten van de kleuteronderwijzers groot genoeg zijn om het leergebied wiskundige initiatie zelf gericht bij te sturen. De onderwijsinspectie deliberaert dan ook het tekort voor dit leergebied.

In de kleuterafdeling zorgt de thematische manier van werken ervoor dat alle leergebieden geïntegreerd aan bod komen. De kleuters krijgen gevarieerde leeractiviteiten aangeboden en krijgen kansen om via manipuleren, experimenteren en exploreren onder meer wiskundige inzichten te verwerven. Dagelijks voorzien de kleuteronderwijzers activiteiten waarbij ze de kleuters uitnodigen om te zingen, te ritmeren, versjes op te zeggen, te bewegen, te dansen, te tekenen, te schilderen of te ... . De kleuteronderwijzers willen zo de hele persoonlijkheidsontwikkeling van elke kleuter stimuleren. Ondanks heel wat goede initiatieven liggen er in de kleuterafdeling ook vele werkpunten. De kleuteronderwijzers kunnen onder meer de efficiëntie van de plannings- en observatiedocumenten verhogen en hun thema-inhouden plannen, vormgeven en bewaken op basis van leerplandoelen. Tevens vragen een aantal speelleerhoeken naar een meer uitdagend karakter en liggen er nog opportuniteiten bij het intentioneel en gericht aanbrengen van essentiële begrippen, bij het uitwerken van graduele leerlijnen, bij het voorzien van een permanent aanbod rond meten, wegen, ordenen, classificeren, kopen en verkopen ... . Hierbij dienen de kleuteronderwijzers ook na te gaan of er wel voldoende materialen voorhanden zijn.



Vermeldenswaard is dat een aantal belangrijke werkvormen die gangbaar zijn in de kleuterafdeling al werden overgenomen in het eerste leerjaar. Bijkomend biedt het overleg dat de overgang tussen de kleuter- en de lagere afdeling in goede banen leidt mogelijkheden om de klaswerkingen van de betrokken (kleuter)onderwijzers verder op elkaar af te stemmen. Groeimarge is er nog door afspraken te maken omtrent essentiële begripsvorming, pengreep, schrijfhouding, het correct gebruik van cijfer- en lettertekens ...

In de lagere afdeling gebruiken de onderwijzers diverse onderwijsleerpakketten om de continuïteit en de verticale samenhang van hun onderwijsaanbod te plannen, inhoudelijk uit te werken en te bewaken. Doorgaans bieden de leerkrachten de leerinhouden aan vanuit realistische contexten. Tevens voorzien ze extra taken, concreet materiaal en ondersteuning om gepast te kunnen inspelen op de noden van de leerlingen. De aandacht voor actief leren en voor het hanteren van gedifferentieerde werkvormen is veeleer leerkrachtafhankelijk en heeft nog groeipotentieel. Binnen het leergebied Nederlands is het opmerkelijk hoeveel energie het leerkrachtenteam steekt in leesbevorderende initiatieven en in boekpromotie. Sommige van deze initiatieven zijn zelfs voorbeelden van goede praktijk. Zonder het creatief schrijven uit het oog te verliezen is ook de aandacht die vanuit het hele leerkrachten- en zorgteam uitgaat naar de leerbegeleiding bij het spellingonderwijs zeker vermeldenswaard.

Het leergebied muzische vorming vormt al enige tijd een schoolprioriteit. Door onder meer de invoering van een 'verantwoordelijkheidsschema' en door de organisatie van klasoverschrijdende activiteiten, de deelname aan culturele evenementen en de initiatieven op schoolniveau krijgen de leerlingen een breed palet aan afwisselende muzisch-creatieve onderwerpen en technieken aangeboden. De nascholingen die het leerkrachtenteam volgde, werpen duidelijk vruchten af. Een beperkt vervolgtraject is echter nodig om de visie van het leerplan muzische vorming (muzische grondhouding, beschouwen, creëren, communiceren ...) en de aanzetten met betrekking tot de evaluatiepraktijk op de klasvloer verder te concretiseren.

Het kwaliteitsonderzoek van de deskundigheidsbevordering wijst uit dat de school hieromtrent met de leerkrachten duidelijke afspraken maakte. Het schoolteam organiseert jaarlijks een aantal teamgerichte nascholingen nodig om de school mee te laten evolueren met hedendaagse tendensen en pedagogisch-didactische inzichten. Tevens krijgen alle leerkrachten voldoende kansen om zich persoonlijk te professionaliseren. Onder meer tijdens de pedagogische studiedagen, overlegmomenten, personeelsvergaderingen... creëert de schoolleiding mogelijkheden om onderwijskundige onderwerpen te bespreken en om van en met elkaar te leren. Ook op het niveau van de scholengemeenschap is er ruimte voor directieleden, zorg- en ICT-coördinatoren (ICT staat voor Informatie- en CommunicatieTechnologie), leermeesters lichamelijke opvoeding ... om expertise uit te wisselen. Het team weet dat enkele (deel)leerplannen (waaronder mediaopvoeding en taalbeschouwing) nog op een meer diepgaande verkenning en implementatie liggen te wachten.

Het kwaliteitsonderzoek naar de sociale en emotionele begeleiding bevestigt dat het schoolteam heel wat initiatieven ontwikkelt om de leerlingen op sociaal en emotioneel vlak goed te begeleiden. Het schoolteam hecht veel belang aan een goed welbevinden bij de leerlingen en organiseert waardevolle acties om dit welbevinden op te volgen, bespreekbaar te stellen en indien nodig ook te verbeteren. Tevens ontwikkelt het schoolteam initiatieven die de leerlingen op een positieve manier aanzetten tot respectvol samenleven en -spelen.

De school wil eveneens een zorgzame school zijn waar kinderen met leer- of ontwikkelingsproblemen kunnen rekenen op begeleiding en ondersteuning van een enthousiast zorg- en leerkrachtenteam. Ook leerlingen met ontwikkelingsvoorsprong krijgen geregeld een aanvullend en uitdagend aanbod. In de

kleuterafdeling vormt het nog een werkpunt om bij het in kaart brengen van het ontwikkelingsproces van de kleuters de observaties van de klasleerkrachten te koppelen aan relevante leerplandoelen.

Het onderzoek van het algemeen beleid toont aan dat de schoolleiding veel belang hecht aan een goede collegiale samenwerking. Ze streeft naar een positieve dynamiek onder de leerkrachten, geeft hen inspraak bij het nemen van beslissingen en wil samen met hen de school verder uitbouwen. De schoolleiding kan delegeren en durft de leerkrachten op basis van aanwezige competenties aanspreken om bepaalde initiatieven te nemen of inhoudelijk voor te bereiden. Door allerlei omstandigheden kon de schoolleiding de laatste jaren niet volop meer investeren in de ondersteuning van alle leerkrachten op pedagogisch-didactisch vlak. Vooral in de kleuterafdeling is er momenteel nood aan een ondersteuner die, in overleg met alle kleuteronderwijzers, vernieuwingen op kwaliteitsvolle en gelijkgerichte wijze introduceert, begeleidt, evalueert en bijstuurt. De school neemt de zorg voor haar kwaliteit erg ter harte. Ze grijpt onder meer de leerlingenresultaten op allerlei toetsen en de resultaten van tevredenheidsenquêtes aan om eventuele problemen in kaart te brengen, te evalueren en indien nodig ook bij te sturen.

Het onderzoek van de bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne (BVH) van de leer- en werkomgeving wijst uit dat de school tijdig risico's en knelpunten opspoot. Uit het plaatsbezoek van de onderwijsinspectie en uit de degelijke organisatie van het welzijnsbeleid blijkt dat de situatie op het vlak van bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne in deze school voldoet.

Het onderzoek naar de geselecteerde aspecten van de overige erkenningsvoorwaarden en regelgeving toont aan dat het schoolteam de onderzochte reglementering respecteert. Dit resulteert in een gunstige beoordeling.

Samenvattend kan worden gesteld dat dankzij de gezamenlijke doelgerichtheid, de gedrevenheid en de verantwoordelijkheidszin van alle teamleden in deze school kwaliteitsvol onderwijs wordt aangeboden. De inspectie besluit deze doorlichting dan ook met een gunstig advies en heeft er alle vertrouwen in dat het schoolteam de geformuleerde werk- en aandachtspunten ter harte zal nemen.

## **2 DOORLICHTINGSFOCUS**

Op basis van het vooronderzoek en in het kader van een gedifferentieerde doorlichting selecteerde de onderwijsinspectie onderstaande leergebieden en procesindicatoren/procesvariabelen voor verder onderzoek.

### **2.1 Leergebieden in de doorlichtingsfocus**

#### **Kleuteronderwijs - Leergebieden**

- wiskundige initiatie
- muzische vorming

#### **Lager onderwijs - Leergebieden**

- Nederlands
- muzische vorming

### **2.2 Procesindicatoren of procesvariabelen in de doorlichtingsfocus**

#### **Personeel - Professionalisering**

- Deskundigheidsbevordering

#### **Onderwijs - Begeleiding**

- Sociale en emotionele begeleiding

### 3 RESPECTEERT DE SCHOOL DE ONDERWIJSREGLEMENTERING?

#### 3.1 Respecteert de school de erkenningsvoorwaarden?

##### 3.1.1 Voldoet de school aan de onderwijsdoelstellingen?

Het onderzoek naar het voldoen aan de onderwijsdoelstellingen levert voor de geselecteerde leergebieden het volgende op.

##### 3.1.1.1 Kleuteronderwijs: wiskundige initiatie

###### Voldoet niet

De kleuterafdeling streeft de ontwikkelingsdoelen voor het leergebied wiskundige initiatie in onvoldoende mate na. De kleuteronderwijzers zorgen niet voor een volledig, samenhangend en gradueel opgebouwd onderwijsaanbod waarbij ze rekening houden met alle leerplandoelen. Het leerplan vormt te weinig het uitgangspunt om activiteiten in het kader van dit leergebied vorm en inhoud te geven. Tekenend is dat een gericht aanbod voor de verwerving van essentiële wiskundige begrippen erg leerkrachtafhankelijk is en dat activiteiten gericht op meten, ordenen, vergelijken, rangschikken, ... niet altijd voldoende intentioneel aanbod komen. Vaak is hiervoor zelfs een gebrek aan noodzakelijke materialen.

Tevens ontbreken efficiënte plannings-, observatie- en bewakingsinstrumenten waardoor de mogelijkheden van de kleuteronderwijzers om efficiënt en doelgericht te observeren, te evalueren en te remediëren beperkt zijn.

##### 3.1.1.2 Kleuteronderwijs: muzische vorming

###### Voldoet

De kleuteronderwijzers streven de ontwikkelingsdoelen voor het leergebied muzische vorming in voldoende mate na. Het onderwijsaanbod is voldoende gevarieerd en laat toe dat de kleuters kennis kunnen maken met de verschillende muzische domeinen. Ze krijgen binnen een geïntegreerde themawerking heel wat kansen om met allerlei materialen en technieken te experimenteren en te exploreren. Tevens organiseren de kleuteronderwijzers voldoende lesactiviteiten gericht op muzisch-creatieve talentontwikkeling.

##### 3.1.1.3 Kleuteronderwijs: vaststellingen wiskundige initiatie en muzische vorming:

|                                  |                                                                                 |
|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Curriculum</b>                | Binnen gevarieerde thema's zorgen de kleuteronderwijzers voor een               |
| <b>Onderwijsaanbod</b>           | onderwijsaanbod dat afgestemd is op de leef- en beleavingswereld van de         |
| <i>Referentiekader</i>           | kleuters. De themakeuze gebeurt op basis van de jaarkring of sluit aan bij de   |
| <i>Planning</i>                  | interesses van de kleuters. In sommige klassen krijgen de kleuters inspraak bij |
| <i>Evenwichtig en volledig</i>   | de themakeuze of bij de invulling ervan.                                        |
| <i>Samenhang</i>                 | Door de thematische werking bekomen de kleuteronderwijzers, tot op zekere       |
| <i>Brede harmonische vorming</i> | hoogte, horizontale samenhang tussen de leergebieden wiskundige initiatie en    |
| <i>Actief leren</i>              | muzische vorming enerzijds en de andere leergebieden anderzijds.                |

Alle kleuteronderwijzers, weliswaar de ene al wat meer dan de andere, visualiseren het thema in het klasbeeld. Ze vullen het thema concreet in onder meer met een themahoek, allerlei boeken, prenten en ondersteunende

materialen.

De kleuteronderwijzers brengen de ouders vooraf op de hoogte van het thema en van de geplande activiteiten. Ze moedigen de ouders aan om passende attributen met de kleuters mee naar school te geven en stimuleren zo hun betrokkenheid bij het klasgebeuren. Tevens komen deze attributen van pas om het thema in het klasbeeld meer nadrukkelijk te accentueren, vormen ze een verrijking voor de leer- en leefomgeving en verhogen ze het inlevingsvermogen van de kleuters.

Voor de afbakening van het concrete onderwijsaanbod binnen elk thema vertrekken de kleuteronderwijzers, door de opmaak van een brainstorm, in eerste instantie vanuit activiteiten. Hieraan koppelen ze een aantal ontwikkelingsaspecten die ze selecteren uit een koepeligen referentiekader. Het is al een gewoonte om op basis van een elektronisch beschikbare concordantielijst de ontwikkelingsaspecten af te zetten tegenover de leerplandoelen en deze mee op te nemen in hun dagplanning. Deze manier van werken wil bereiken dat de kleuteronderwijzers meer vertrouwd raken met de inhoud van de leerplandoelen. Sommige kleuteronderwijzers selecteren, wellicht vanuit verantwoordingsperspectief en omdat het elektronisch systeem dit makkelijk toelaat, overdreven veel doelen waardoor het uitgangspunt om stilaan oordeelkundig met leerplandoelen aan de slag te gaan, verloren gaat. Tevens maken de meeste kleuteronderwijzers op deze manier alleen maar kennis met de leerplandoelen aan sich. Het vormt voor hen nog een werkpunt om zich ook de visie van het leerplan toe te eigenen.

Conform een schoolinterne afspraak noteren de kleuteronderwijzers bij elk thema ook hoofddoelen uit het koepeligen referentiekader. Hoofddoelen zijn voor de kleuteronderwijzers ontwikkelingsaspecten die in de loop van een thema vaak aan bod komen. Tot nu toe is het bij de kleuteronderwijzers nog geen traditie om bepaalde essentiële leerplandoelen als hoofddoel te selecteren en als vertrekbasis te gebruiken om thema's inhoudelijk vorm en inhoud te geven. Er liggen dan ook nog mogelijkheden om bij het selecteren van dergelijke belangrijke leerplandoelen (lees hoofddoelen) een onderscheid te maken tussen doelen die de kleuteronderwijzers sowieso bereiken (omdat ze deze veelvuldig aanbieden tijdens dagdagelijkse bezigheden zoals het onthaal, de kalenders, het toiletbezoek, een eetmoment ...) en meer sporadische of minder voor de hand liggende doelen die gerichte aandacht vragen binnen de thema-uitwerking. De kleuteronderwijzers maken weinig gebruik van de mogelijkheden die in hun elektronische agenda vervat zitten om hoekenfiches of fiches over vaak weerkerende activiteiten aan te maken die een complementair karakter hebben aan hun week- en dagagenda. Binnen dit kader liggen er voor de kleuteronderwijzers eveneens nog opportuniteiten door de hoeken meer doordacht aan te vullen met materialen nodig voor het bereiken van vooropgestelde dominante themadoelen.

Het ontbreekt de kleuteronderwijzers eveneens aan leerlijnen die nodig zijn om de inhouden van vooral de vaste thema's gradueel op elkaar af te stemmen en om hiaten en overlappingsen op te sporen en weg te werken. Op dit ogenblik kunnen de kleuteronderwijzers niet garanderen dat ze alle leerplandoelen over de klassen heen in voldoende mate nastreven.

In meerdere klassen hebben de kleuteronderwijzers in het kader van wiskundige initiatie binnen elk thema oog voor uitdagende, betekenisvolle en denkstimulerende opdrachten en spellen. Tijdens de geleide activiteiten bieden zij de kleuters kansen om op een speelse manier inzicht te verwerven in eenvoudige wiskundige probleemsituaties of om aan wiskunde gerelateerde vaardigheden te oefenen.

Ondanks deze goede initiatieven liggen er in alle klassen nog groeikansen om in een meer doelgericht en gedifferentieerd aanbod op maat van elke kleuter te voorzien. Hoeken die erop gericht zijn om kleuters al handelend en in een realistische context te laten exploreren en experimenteren met vaardigheden als conservatie, één-één-relaties, ordenen, seriëren, classificeren, betalen, spiegelen ... hebben in de meeste klassen, in functie van actief leren, nood aan meer uitdaging. Vooral de winkelhoek is in een aantal klassen aan opwaardering toe.

Vaak is er een gebrek aan noodzakelijke materialen waardoor de kleuters de geleerde vaardigheden maar weinig al spelend kunnen inoefenen in de speellleerhoeken. Bovendien is er in de meeste klassen geen permanent aanbod aan materialen beschikbaar waarmee de kleuteronderwijzers de kleuters op wiskundig vlak kunnen stimuleren om te meten, te wegen, te vergelijken, te rangschikken ... .

Tevens liggen er voor de kleuteronderwijzers nog uitdagingen om de kleuters tijdens de activiteiten meer verwoordingskansen te geven zodat ze meer inzicht bekomen in gedane handelingen en gebruikte begrippen.

Alle kleuteronderwijzers leveren inspanningen om de kleuters wiskundige en andere essentiële begrippen bij te brengen. Toch bestaan er weinig afspraken om deze begrippen systematisch en gepland aan bod te laten komen. De huidige manier van werken is veeleer vrijblijvend, weinig intentioneel en onsamenhangend. Het leerkrachtenteam staat weinig stil bij het feit dat dit gevolgen kan hebben voor het verdere wiskunde-leren in de lagere afdeling.

De kalenders zijn in de meeste klassen op elkaar afgestemd en kennen een graduele opbouw. Het dagelijks gebruik zorgt ervoor dat de kleuters inzicht verwerven in tijd. Hierbij gaat in ruime mate aandacht uit naar onder meer 'ervaren van tijd, situeren in de tijd, opeenvolging in de tijd, vooruit- en terugblikken'.

De kleuteronderwijzers gebruiken de kalenders meestal doordacht en slagen erin om meerdere leerplandoelen die betrekking hebben op 'tijd' geïntegreerd en gevarieerd na te streven. Tevens hanteren enkele kleuteronderwijzers, weliswaar de een al wat meer dan de andere, verschillende toestellen (klokken,

zandlopers, aftelklok,...) waarmee de kleuters tijd kunnen beleven.

Ook een voorstelling van cyclische tijd is in de meeste klassen aanwezig. Het vormt voor sommige kleuteronderwijzers nog een aandachtspunt om de kalenders een meer functionele plaats in het klasbeeld te geven.

De klasleerkrachten stimuleren de zelfwerkzaamheid en de zelfsturing van de kleuters door het oordeelkundig gebruik van onder meer een keuzebord. Binnen deze context liggen er voor de kleuteronderwijzers nog groeikansen om via stappenplannen, materialen met zelfcorrectie, modellen, pictogrammen, hoekaanduidingen ... kleuters middelen aan te reiken om het eigen leerproces in handen te nemen.

In elke klasgroep komen dagelijks activiteiten aan bod die kaderen binnen het leergebied muzische vorming. Zo zorgen de kleuteronderwijzers ervoor dat de kleuters regelmatig kunnen zingen, ritmeren, bewegen of leren ze hen een versje aan. Op die manier maken ze de kleuters gevoelig voor stembeheersing, ritme, improvisatie, bewegingsvormen, timing, juiste reproductie en klanknabootsing of trainen ze het geheugen.

Weliswaar klasafhankelijk vinden de kleuters in de speelleerhoeken uitdagingen die hen aanzetten om te musiceren, te dramatiseren, te dansen, te creëren of te musiceren. Het plezier dat de kleuters hierbij beleven bevordert hun zelfbeeld, hun inlevingsvermogen en hun welbevinden.

De kleuters krijgen tevens kansen om zich beeldend te uiten. De themawerking heeft als voordeel dat de kleuters sterke impressies kunnen opdoen en daarbij meestal voldoende inspiratie vinden in de aanloop naar creatieve expressie. Tijdens de beeldende activiteiten mogen de kleuters volop experimenteren met allerlei materialen en technieken. De kleuteronderwijzers wisselen af in twee- en driedimensionaal werk. Ze vermijden hierbij zoveel mogelijk productgerichte verwezenlijkingen wat de kleuters de kans geeft om zich authentiek uit te drukken. Ook groepswerken komen voor.

De kleuterafdeling neemt soms deel aan culturele evenementen of organiseert deze zelf. Zo zijn er muzische activiteiten op schoolniveau, bijvoorbeeld onder de vorm van het bijwonen van een theatervoorstelling. Ook (klasdoorbrekend) poppenspel komt regelmatig aan bod.

**Materieel beheer**  
**Uitrusting**  
*Ontwikkelingsmaterialen*  
*Leermiddelen*

In alle klassen is een basisassortiment aan ontwikkelings- en spelmaterialen aanwezig. Toch valt op dat toestellen en materialen om te meten, te wegen, te tellen, te vergelijken ... veeleer op beperkte schaal voorradig zijn. In sommige klassen zijn hierdoor de mogelijkheden van de kleuters om er tijdens het zelfstandig spel gebruik van te maken beperkt.

Het ontbreekt in de kleuterafdeling aan een inventaris met alle didactische materialen die voorhanden zijn. Sommige kleuteronderwijzers hebben hierdoor weinig zicht op wat er in de school zelf beschikbaar is en kopen daardoor vaak

zelf materialen aan met eigen financiële middelen.

In dit verband dient opgemerkt te worden dat bij de schoolleiding de bereidheid aanwezig is om alle noodzakelijke materialen op eenvoudige vraag bij te bestellen.

Voor muzische vorming is er ruim voldoende verbruiks- en gebruiksmateriaal aanwezig voor de ontwikkeling van de verschillende domeinen.

De klassen beschikken over ritmische muziekinstrumenten. Het aantal klankinstrumenten is echter beperkt. De kleuteronderwijzers hebben nog weinig inzicht hoe ze klankinstrumenten functioneel en geïntegreerd kunnen aanbieden.

De verkleedhoeken zijn in de meeste klassen goed gevuld. Hier en daar ontbreekt een grote spiegel, is deze aan vervanging toe of is hij niet functioneel opgesteld. In enkele klassen bergen de kleuteronderwijzers de verkleedkleden op in bakken, wat minder uitnodigend is en waardoor de kleuters geen goed zicht hebben op wat voorhanden is.

#### **Evaluatie**

##### **Evaluatiepraktijk**

*Evenwichtig en representatief*

*Kindvolgsysteem*

*Gericht op bijsturing*

De meeste kleuteronderwijzers baseren zich voor beide leergebieden op eigen observaties om zich een algemeen beeld te vormen van de ontwikkeling van de kleuters. De klasleerkrachten registreren hun bevindingen in observatieschriftjes, klaslijsten en kinddossiers. De zorgcoördinator vult nadien relevante gegevens in in het elektronisch kindvolgsysteem.

De huidige kinddossiers bevatten weinig aanzetten naar graduele opbouw. De kleuteronderwijzers brengen meestal enkel algemene ontwikkelingsgegevens in kaart. Ze beschikken wel over een diagnostisch observatie-instrument dat ze inzetten wanneer ze ernstige problemen ervaren in de ontwikkeling van bepaalde kleuters. Een praktisch opgebouwd volgsysteem ontbreekt. Momenteel is de kans vrij groot dat er tijd verloren gaat vooraleer de kleuteronderwijzers ernstige problemen bij kleuters opmerken en deze gericht gaan bijwerken.

Bij de opmaak van de weekplanning is het nog geen traditie om enkele leerplandoelen voorop te stellen als uitgangspunt om de kleuters gericht op te volgen. De huidige geformuleerde ontwikkelingsaspecten in de agenda's van de kleuteronderwijzers zijn vaak te algemeen geformuleerd om bruikbaar te zijn in functie van doelgericht observeren, evalueren en remediëren. Het is tevens nog geen gewoonte om in elke themaplanning structureel tijd en ruimte in te bouwen voor observaties, evaluaties en remediëring gelinkt aan de vooropgestelde themadoelen.

Bij de oudste kleuters vergelijken de kleuteronderwijzers de leerlingenresultaten op enkele genormeerde toetsen met de eigen observatiegegevens. Meestal liggen de resultaten in de lijn van de gemaakte observaties.

Met een puzzelvolgsysteem brengen de kleuteronderwijzers per klas de puzzelvaardigheden van hun kleuters in kaart. Het systeem laat toe om de

vorderingen van de kleuters doorheen de hele kleuterafdeling op te volgen.

De evaluatie van de muzisch-creatieve realisaties van de kleuters gebeurt vooral tijdens het muzisch proces zelf of via reflectie met de kleuters. De leerkrachten stellen de creaties van de kleuters tijdelijk tentoon waarbij ze ook de gangen gebruiken als expositieruimten.

**Begeleiding**  
**Leerbegeleiding**  
*Beeldvorming*  
*Zorg*

De kleuteronderwijzers staan zelf in voor de eerstelijns hulp. Tijdens onder meer ‘klasje-wissel’ creëren ze tijd en ruimte om zelf kleuters met een ontwikkelingsachterstand bij te werken. Ze kunnen hierbij indien nodig beroep doen op de expertise van de zorgcoördinator.

Vanuit hun bekommernis voor het welbevinden en de betrokkenheid van elke kleuter hebben de kleuteronderwijzers oog voor een kindvriendelijk klasklimaat. Tevens draagt hun kindgerichte en stimulerende begeleidingsstijl ertoe bij dat elke kleuter zich op een positieve wijze aangesproken voelt om zich verder te ontwikkelen.

Bij de overgang van de kleuter- naar de lagere afdeling organiseren de klasleerkrachten van de derde kleuterklas en het eerste leerjaar integratieactiviteiten.

Tevens is er op inhoudelijk vlak al enige afstemming te vinden in elkaars klaswerking. Zo komen in het eerste leerjaar tal van waardevolle aspecten terug die overgenomen werden uit de kleuterafdeling (kalenders, onthaalmoment, hoekenwerk, keuzebord, werking met moetjes en magjes ...). Groeimarge is er door in overleg met alle betrokken leerkrachten én op basis van de leerplandoelen éénduidige afspraken te maken omtrent onder meer essentiële begripsvorming, pengreep, schrijfhouding, de aanbreng van letters en getalbeelden. Hierbij is het noodzakelijk dat er richtlijnen komen nodig om didactische vervroeging in de kleuterafdeling zoveel mogelijk te vermijden.

**Kwaliteitszorg**

Momenteel hebben de kleuteronderwijzers nood aan aansturing en opvolging om te komen tot meer gelijkgerichtheid en verticale samenhang op basis van uniforme afspraken. Het is aan de schoolleiding om iemand te mandateren die gedragen wordt door alle kleuteronderwijzers en vertrouwd genoeg is met de eigenheid van het kleuteronderwijs om het kleuterteam adequaat en op kwaliteitsvolle wijze richting te geven, op te volgen en te coachen.

### 3.1.1.4 Lager onderwijs: Nederlands

#### Voldoet

De lagere afdeling bereikt met de leerlingen de eindtermen voor Nederlands in voldoende mate. De voorgelegde outputgegevens komen tegemoet aan de verwachtingen. Het onderwijsaanbod en de evaluatiepraktijk zijn vrij volledig, evenwichtig en samenhangend. De leerlingen krijgen veel kansen om doelgericht en op hun niveau met taal om te gaan. De gerichte acties, onder meer om het (technisch) lezen en het leesplezier te bevorderen, missen hun effect niet. De onderwijzers volgen en analyseren systematisch de voortgang in de ontwikkeling van de leerlingen en voorzien indien nodig in gerichte remediëring. Dit leergebied krijgt veel aandacht binnen de leerbegeleiding.

**Curriculum**

Met uitzondering van het eerste leerjaar, waar de klasleerkracht een specifieke

|                                  |                                                                              |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Onderwijsaanbod</b>           | aanvangsmethode hanteert, baseren de onderwijzers zich op eenzelfde          |
| <i>Referentiekader</i>           | onderwijsleerpakket om de leerplandoelen voor Nederlands te realiseren. De   |
| <i>Planning</i>                  | verticale opbouw voor spelling wordt verzekerd door een aparte leergang      |
| <i>Evenwichtig en volledig</i>   | gekoppeld aan bijkomende schoolafspraken, geheugensteuntjes en               |
| <i>Samenhang</i>                 | stappenplannen. De onderwijzers gaan ervan uit dat het onderwijsaanbod in de |
| <i>Brede harmonische vorming</i> | onderwijsleerpakketten voldoende garanties biedt om de leerplandoelen te     |
| <i>Actief leren</i>              | realiseren.                                                                  |

Ze volgen de planning van de leerinhouden en de graduele opbouw van onder meer school- en instructietaal zoals hun onderwijsleerpakketten dit aangeven. In sommige klassen voeren de onderwijzers een aantal bijstellingen door. Ze herschikken bepaalde lessen om op die manier meer samenhang te bekomen met lesonderwerpen binnen andere leergebieden. Zo koppelen enkele onderwijzers in de mate van het mogelijke spreek- en schrijfactiviteiten aan thema's binnen wereldoriëntatie (nu Mens & Maatschappij en Wetenschappen & Techniek).

Binnen dit leergebied gaat er heel wat aandacht naar spelling, lezen en taalsystematiek. Naast de lessen uit het onderwijsleerpakket organiseren meerdere onderwijzers onthaal- of kringgesprekken. Deze gespreksrondes bieden, naast een aantal gerichte luister- en spreekopdrachten, bijkomende oefenkansen voor luisteren en spreken.

In de meeste klasgroepen voorzien de klasleerkrachten eveneens functionele en creatieve spreek- en schrijfactiviteiten. Meestal is het onderwijsleerpakket richtinggevend, maar er zijn ook school- en leerkrachtgebonden initiatieven die leerlingen uitdagen tot creatief en functioneel schrijven vanuit motiverende contexten.

Naast de aandacht voor technisch en begrijpend lezen hechten de leerkrachten belang aan verschillende vormen van toegepast lezen in aansluiting bij het ontwikkelingsniveau van de leerling. De school organiseert vormen van niveau- en tutorlezen. Deze werkvormen stimuleren niet alleen het leesgedrag, maar hebben ook een positief effect op het verantwoordelijkheidsgevoel en de sociale omgang tussen de leerlingen.

Een aantal leesinitiatieven wijzen op het belang dat de school hecht aan zowel de bevordering van het leesplezier als aan boekpromotie. Alle leerlingen krijgen geregeld kansen om boeken te ontlenen uit de klas- of uit de schoolbibliotheek. Ook voorlezen krijgt in alle klassen de nodige aandacht.

Indien passend binnen de schoolplanning neemt de school eveneens deel aan allerlei initiatieven zoals de 'Voorleesweek', 'Gedichtendag', de 'Jeugdboekenweek' ... .

Opmerkelijk is de goede samenwerking met de gemeentelijke bibliotheek. Op eenvoudige vraag van onderwijzers zorgt deze bib zelfs voor een boekenpakket in overeenstemming met het behandelde thema in de klas.

De school motiveert de leerlingen om in de gemeentelijke bibliotheek boeken te gaan ontlenen. Vermeldenswaard is dat een initiatief van de zorgcoördinator om de leerlingen bij elk bibbezoek met 'leesmunten' te belonen, overgenomen werd door de bibliotheek zelf. Sindsdien krijgen alle kinderen die er een boek

komen ontlenen nu een leesmunt overhandigd.

Op basis van schoolinterne afspraken beoogt de school het taalvaardigheidsonderwijs meer vorm en inhoud te geven. De schoolleiding stimuleert de onderwijzers om binnen een veilig en stimulerend klasklimaat zoveel mogelijk betekenisvolle taaltaken aan de leerlingen aan te bieden en daarbij gerichte ondersteuning te voorzien.

Op aangeven van het onderwijsleerpakket maken alle onderwijzers gebruik van een taalstrategie waarmee ze tijdens de lessen een intentioneel verband leggen met de leergebiedoverschrijdende eindtermen leren leren. Deze taalstrategie is een generieke werkhoudings- of leerstrategie die kinderen niet alleen een houvast biedt bij het aanpakken van taken maar ook hun leerattitude stimuleert. Vooral bij het creatief schrijven krijgt deze strategie een meer domeinspecifieke invulling. Groeikansen liggen er in sommige klassen nog door deze taalstrategie open te trekken naar andere leergebieden.

Het vormt nog een werkpunt voor de school om het deelleerplan 'taalbeschouwing' ten gronde te verkennen. Nu verenigen sommige onderwijzers taalbeschouwing tot 'taalsystematiek'.

**Materieel beheer**  
**Uitrusting**  
*Ontwikkelingsmaterialen*  
*Leermiddelen*

De school beschikt over een ruim aanbod aan leermiddelen en materialen om werk te maken van de verschillende doelstellingen van het leerplan. De onderwijzers beschikken onder meer over diverse bronnenboeken die ze raadplegen bij de organisatie van onder meer zelfstandig werk, gedifferentieerde taaltaken en huistaken op maat van elk kind.

In elke klas zorgen wandplaten en taalkaarten voor de nodige visuele ondersteuning van onder meer leesletters, spellingsregels, grammatica en een algemene taalstrategie.

Om de leesmotivatie te bevorderen, beschikt elke klas over een eigen bibliotheek. De meeste van deze klasbibliotheken bevatten een ruim aanbod aan leesboeken, dikwijls zelfs geordend volgens leesniveaus. In de meeste klasbibliotheken ontbreken echter informatieve opzoekboeken. Deze zijn echter wel terug te vinden in de rijk gevulde schoolbibliotheek.

De onderwijzers maken gebruik van hun digitale borden of van de aanwezige ICT-apparatuur (ICT staat voor Informatie- en CommunicatieTechnologie) om het taalonderwijs extra aantrekkelijk te maken voor de leerlingen. Tevens creëren ze er kansen mee om leerlingen met een talige zorgvraag gericht te remediëren.

**Evaluatie**  
**Evaluatiepraktijk**  
*Evenwichtig en representatief*  
*Leerlingvolgsysteem*  
*Gericht op bijsturing*

De school evalueert de leerlingen voornamelijk op basis van de toetsen in het onderwijsleerpakket en de toetsen van het leerlingvolgsysteem. De evaluatie omvat de verschillende domeinen van het leerplan en is daardoor voldoende breed.

Ook de koepelgebonden eindtoetsen in het zesde leerjaar en in mindere mate ook de resultaten op een 'peilingsproef', leveren de school waardevolle

informatie op om indien nodig bepaalde talige processen op klas- of schoolniveau bij te sturen. Zo werd in het verleden uitgaande van bepaalde outputresultaten de didactische aanpak met betrekking tot het domein spelling grondig herzien.

Het zorgteam screent bij de jongere leerlingen meermaals per jaar het AVI-leesniveau (AVI staat voor 'Analyse Van Individualiseringsvormen') en bezorgt naast het behaalde resultaat ook feedback aan de klasleerkracht.

De foutenanalyses die de onderwijzers bij de toetsen maken, resulteren in de meeste klasgroepen in een gerichte remediëring. Deze kan zowel op klas- als op leerlingniveau plaatsvinden. Sommige onderwijzers voorzien in hoeken- of contractwerk of zorgen via een online oefenmodule voor bijkomende oefeningen in aansluiting bij de specifieke taalmoeilijkheden van een leerling of een leerlingengroep.

Uit de evaluatiepraktijk blijkt dat de meeste klasleerkrachten weinig vertrouwd zijn met het beoordelen van specifieke luister-, spreek- en (creatieve) schrijfopdrachten. Op school- en leerlingniveau zijn er weinig afspraken over gezamenlijke beoordelingscriteria waardoor de validiteit van de evaluatie soms aan kracht inboet. De lijst per leerjaar met de te evalueren spreekvaardigheden voor het rapport is een aanzet tot alternatieve evaluatie van een hogere taalvaardigheid.

Bij de afname van een toets hanteren de onderwijzers een statistische norm. Het staat buiten kijf dat het werken met deze norm erg interessant is voor de onderwijzers zelf om na evaluatie en analyse van de toetsresultaten indien nodig zorgverbredende initiatieven te organiseren op leerling- of klasniveau. Het vermelden van die norm op de toetsen kan in vraag gesteld worden. Vooral voor die leerlingen die moeilijk tot leren komen en er dikwijls hard moeten voor werken heeft de vermelding van een norm weinig meerwaarde.

**Begeleiding**  
**Leerbegeleiding**  
*Beeldvorming*  
*Zorg*

De klasleerkrachten zijn verantwoordelijk voor de eerstelijnszorg en ontwikkelen waardevolle initiatieven om deze rol waar te maken. Op basis van observaties en naar aanleiding van foutenanalyses, voorzien zij remediëring voor groepjes of individuele leerlingen. Tijdens onder meer hoeken- of contractwerk bieden de onderwijzers afwisselende taken aan als speelse verwerking, oefening en herhaling. Ze hebben hierbij oog voor tempo- en niveaudifferentiatie. Leerstrategieën, stappenplannen en zelfcorrectiemateriaal ondersteunen hierbij het zelfstandig werken van de kinderen. Taalzwakkere leerlingen kunnen soms rekenen op vormen van 'pre-teaching'. De school heeft ook een 'plus-werking' opgestart en biedt leerlingen die nood hebben aan extra uitdaging onder meer taaltaken aan op een hoger niveau.

Vooral voor leerlingen met een geattesteerde leerstoornis past het team in overleg met de ouders en eventuele externe ondersteuners stimulerende, compenserende of dispenserende maatregelen toe. Bij de resultaten op het rapport staat duidelijk vermeld wanneer de leerling bij een toets een beroep heeft gedaan op een of meerdere van deze maatregelen.

De gestructureerde zorgwerking en de ondersteunende zorgdocumenten staan garant voor een brede beeldvorming. Het digitale kindvolgsysteem en de overgangsgesprekken ondersteunen de beginsituatiebepaling voor de volgende klasleerkracht. De zorgleerkrachten ondersteunen taalzwakkere kinderen vraaggestuurd, in hoofdzaak voor spelling, technisch lezen en schrijfvaardigheid.

De grondige voorbereiding van het multidisciplinair overleg door de leerkrachten zorgt ervoor dat deze samenkomsten efficiënt en kwaliteitsvol verlopen. Het zorgteam heeft een degelijke expertise opgebouwd rond het handelingsgericht werken en de uitwerking van individuele leertrajecten.

Sommige leerkrachten hanteren een onderwijsstijl die actieve werkvormen en denkstimulering vooropstelt. In andere klasgroepen kenmerkt het onderwijs zich nog vaak door een leerkrachtgestuurde onderwijsstijl en is er minder ruimte voor leerlingeninitiatief en coöperatieve werkvormen. In deze klasgroepen is de leerkracht vaak zelf aan het woord en vindt de interactieve communicatie voornamelijk tussen de leerkracht en de leerlingen plaats en veel minder tussen de leerlingen onderling. Er liggen voor de onderwijzers nog groeikansen door zelfs al tijdens de instructiefase te gaan differentiëren op maat van elke leerling.

### 3.1.1.5 Lager onderwijs: muzische vorming

#### Voldoet

De lagere afdeling bereikt de eindtermen voor het leergebied muzische vorming in voldoende mate. Het aanbod binnen de verschillende domeinen van dit leergebied is breed en evenwichtig. De leerlingen krijgen binnen de meeste domeinen van dit leergebied een ruim gamma aan verschillende activiteiten en technieken aangeboden. De onderwijzers realiseren zo in grote mate een samenhangend aanbod.

|                                  |                                                                              |
|----------------------------------|------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Curriculum</b>                | Voor het bepalen van het wekelijks aanbod aan muzische activiteiten,         |
| <b>Onderwijsaanbod</b>           | vertrekken de onderwijzers voornamelijk vanuit een                           |
| <i>Referentiekader</i>           | ‘verantwoordelijkheidsschema’ dat domeinspecifiek aangeeft welke mogelijke   |
| <i>Planning</i>                  | activiteiten, muzische werkvormen, technieken ... tijdens de lessen aan bod  |
| <i>Evenwichtig en volledig</i>   | kunnen komen. Dit schema is een vorm van planningsinstrument waarmee de      |
| <i>Samenhang</i>                 | onderwijzers kunnen aantonen dat het onderwijsaanbod voldoende breed en      |
| <i>Brede harmonische vorming</i> | evenwichtig is. Afspraken hieromtrent op schoolniveau garanderen dat in de   |
| <i>Actief leren</i>              | verschillende klassen alle domeinen in voldoende mate uitwerking krijgen. De |
|                                  | kinderen krijgen zo volop kansen om zich breed en veelzijdig te ontwikkelen. |

Alle onderwijzers beschikken over een onderwijsleerpakket, dat ze vooral als bronnenboek gebruiken, en over een per leerjaar uitgewerkte bronnenlijst. Ze maken hiervan gebruik om zoveel mogelijk gevarieerde en degelijk opgebouwde lessen te kunnen aanbieden.

Het leerkrachtenteam beschikt niet over een bewakingssysteem nodig om het

globale aanbod te evalueren en eventuele hiaten in de verticale samenhang zichtbaar te maken en weg te werken. Toch is de onderwijsinspectie ervan overtuigd dat door de veelheid aan afwisselende werkvormen de leerlingen de meeste leerplandoelen bereiken.

In een aantal klassen proberen de onderwijzers meerdere domeinen van muzische vorming binnen dezelfde activiteit aan bod te laten komen of trachten zij deze op een speelse wijze te integreren in andere leergebieden. Zij verwezenlijken zo aspecten van horizontale samenhang.

Er liggen voor de onderwijzers nog kansen om op basis van de visie van het leerplan meer gericht aandacht te hebben voor belangrijke bouwstenen als: muzische grondhouding, beschouwen, creëren en communiceren. Zo krijgen niet in alle klassen de leerlingen kansen om voldoende impressies op te doen, situaties te beleven en ideeën uit te wisselen alvorens creatief aan de slag te gaan met materialen en technieken. De leerlingenwerken binnen het domein beeld getuigen niet altijd en overal van authenticiteit en creativiteit.

Uit de klasobservaties blijkt dat de onderwijzers binnen het domein beeld twee- en driedimensionaal werk afwisselen. Ook groepswerken komen af en toe voor. De meeste onderwijzers stellen de creaties van hun leerlingen geregeld tentoon. Naast het eigen klaslokaal doen vaak ook de refter, de gangen en de traphallen dienst als expositieruimten.

Soms blijft het domein 'muziek' beperkt tot liedjes zingen en ritmes spelen. In de meeste klassen krijgt dit domein echter, onder impuls van talentvolle onderwijzers, extra impulsen en mogen de leerlingen zelf muziek maken of leren ze er gericht en kritisch luisteren naar muziek.

De domeinen drama en bewegingsexpressie komen in alle klassen aan bod maar krijgen leerkrachtafhankelijk al dan niet een sterke invulling. Het aanwenden van bewegingstussendoortjes voor het aanbieden van ontspannende momenten na een intens lesgeheel is in de meeste klassen ingeburgerd.

Binnen het domein media hebben de onderwijzers al enige vertrouwdheid met het gebruik van hedendaagse apparatuur ter ondersteuning van hun lessen. Ook maken ze gebruik van de schoolwebsite om foto's en ervaringen te delen met de ouders. Anderzijds krijgen de leerlingen nog weinig kansen om zelf diverse media te hanteren.

Het leerkrachtenteam kan nog groeien in het gebruik van media onder meer als middel om bepaalde activiteiten te verlevendigen of om creatieve verwezenlijkingen van de leerlingen vast te leggen met onder meer filmpjes en fotoreportages, bijvoorbeeld om de procesevaluatie te vergemakkelijken. De verkenning van het (nieuwe) leerplan mediaopvoeding vormt nog een werkpunt.

Om de lessen muzische vorming een extra dimensie te geven, organiseert de school soms een leeruitstap of zorgt ze voor een culturele of andere muzische

activiteit in de school zelf. Deze activiteiten hebben tot doel de lessen muzische vorming een extra dimensie te geven. Tijdens deze activiteiten ontdekken de leerlingen kunst, kijken en luisteren ze ernaar, raken ze ermee vertrouwd, en leren ze er volop van genieten.

Onder meer door het aanbieden en uitwerken van muzische projecten, een musical, creatieve ateliers, klasdoorbrekende workshops, toonmomenten... maakt het leerkrachtenteam er werk van om de talenten van de kinderen geregeld in de kijker te zetten. Zowel binnen de klaswerking als op schoolniveau ontwikkelen zij initiatieven om de muzisch-creatieve leerlingenrealisaties onder de aandacht te brengen van andere leerlingen of van hun ouders.

**Materieel beheer**  
**Uitrusting**  
*Ontwikkelingsmaterialen*  
*Leermiddelen*

De onderwijzers zijn vindingrijk in het gebruik van knutselmaterialen, kosteloze en andere verbruiksmaterialen waarmee de leerlingen in de aanloop naar muzisch-creatief werk vrij kunnen experimenteren.

Ter ondersteuning van de lessen muziek beschikt de school over een aanbod aan muziekinstrumenten. Klankinstrumenten zijn in sommige klassen veeleer gering aanwezig.

Uit de gesprekken met de leerkrachten blijkt dat de school over weinig materialen beschikt waar de leerlingen zelf mee aan de slag mogen gaan om te filmen, te fotograferen ... .

**Evaluatie**  
**Evaluatiepraktijk**  
*Evenwichtig en representatief*  
*Leerlingvolgsysteem*  
*Gericht op bijsturing*

Het is duidelijk dat het team de visie op en de kenmerken van een goede evaluatie binnen muzische vorming nog niet echt heeft verkend. Hierdoor zijn de meeste onderwijzers nog sterk zoekend naar een goede manier om de muzisch-creatieve verwezenlijkingen en de talenten van hun leerlingen op een valabele manier te evalueren. Onder meer procesgericht evalueren of vormen van evaluatie waarbij leerlingen eigen en andermans creaties evalueren uitgaande van zorgvuldig gekozen doelen of criteria zijn weinig gekend.

Er liggen duidelijk nog kansen om vanuit leerplanstudie de huidige evaluatiepraktijk onder de loep te nemen en bij te sturen zodat leerlingen met uitgesproken muzische talenten op valide wijze waardering krijgen voor het geleverde werk.

**Begeleiding**  
**Leerbegeleiding**  
*Beeldvorming*  
*Zorg*

De onderwijzers zorgen voor een veilig klasklimaat waarin leerlingen muzische competenties kunnen ontwikkelen. De leerlingen krijgen mogelijkheden om elkaar te ondersteunen tijdens individueel of bij groepswerk.

De meeste onderwijzers hebben aandacht voor de ondersteuning van minder getalenteerde leerlingen. Met gerichte interventies werken de onderwijzers bij deze leerlingen aan het zelfvertrouwen, de eigenwaarde en aan het verminderen van faalangst.

Onder meer bij de voorbereiding en de uitvoering van de musical of bij andere muzische evenementen krijgen alle leerlingen kansen om zich optimaal te tonen. De begeleidende leerkrachten geven aan soms verbaasd te zijn van de prestaties die de veeleer timide leerlingen tentoonspreiden eens ze uitgedaagd worden om op een podium of voor een publiek ongeremd het beste van zichzelf te geven.

**Professionalisering**  
**Deskundigheidsbevordering**  
*Nascholingen*  
*Interne expertise*

De meeste onderwijzers tonen zich bereid om nascholing te volgen of om elkaar te ondersteunen bij het verrijken van het onderwijsaanbod op de klasvloer. In het verleden zette de school in op zowel gezamenlijke als individuele professionalisering voor dit leergebied.

Het is al een gewoonte in deze school dat de onderwijzers beroep doen op de expertise van collega's die over waardevolle muzische capaciteiten beschikken om het aanbod in hun klas te verruimen en te verrijken. Hun leerlingen kunnen zo proeven van de talenten en de begeesting van meerdere onderwijzers om zo diepgaand kennis te maken met meerdere domeinen van dit leergebied.

Meerdere onderwijzers zijn weinig geschoold in hoe ze klankinstrumenten functioneel kunnen inzetten en door de leerlingen kunnen laten bespelen.

Kansen liggen er nog voor de leerkrachten om zich de muzische terminologie zoals gebruikt in de respectievelijke deelleerplannen eigen te maken.

### 3.1.2 Voldoet de school aan de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'?

De school krijgt een gunstig advies voor de erkenningsvoorwaarde bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne. Omwille van de dynamiek waarmee de school tekorten opspoorde en wegwerkte, de recente realisatie van kleinere (tussentijdse) oplossingen en de aandacht voor proactieve acties, vertrouwt de onderwijsinspectie op het beleidsvoerend vermogen van de school om een beperkt aantal opmerkingen weg te werken.

### 3.1.3 Voldoet de school aan de overige erkenningsvoorwaarden?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde erkenningsvoorwaarden levert het volgende op.

| Onderzochte erkenningsvoorwaarde                                                                                                                                        |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Leeft de school de bepalingen na over de taalregeling in het onderwijs? (decreet bao - art. 62,6°)                                                                      | ja |
| Neemt de school de reglementering inzake vakantieperioden en de aanwending van de onderwijstijd, zoals bedoeld in artikel 50 in acht? (decreet bao - art. 62,8°)        | ja |
| Heeft de school een beleidscontract of beleidsplan met een centrum voor leerlingenbegeleiding waarin de vereiste bepalingen zijn opgenomen? (decreet bao - art. 62,10°) | ja |

## 3.2 Respekteert de school de overige reglementering?

Het onderzoek naar het voldoen aan de geselecteerde reglementering levert het volgende op.

| Onderzochte regelgeving                                                                                                                                                                                                                                         |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Is er een schoolreglement waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (decreet bao - art. 37)                                                                                                                                                       | ja |
| • geldelijke en niet-geldelijke ondersteuning die niet afkomstig is van de Vlaamse gemeenschap en de rechtspersonen die ervan afhangen                                                                                                                          | ja |
| • de bijdrageregeling                                                                                                                                                                                                                                           | ja |
| • de engagementsverklaring tussen de school en de ouders waarin wederzijdse afspraken worden opgenomen over het oudercontact, voldoende aanwezigheid, vormen van individuele leerlingenbegeleiding en het positieve engagement ten aanzien van de onderwijstaal | ja |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                 |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| • het recht op inzage door de ouders en hun recht op toelichting bij de gegevens die op de leerling betrekking hebben, waaronder de evaluatiegegevens die worden verzameld door de school                                                                                       | ja |
| • informatie over extra-murosactiviteiten                                                                                                                                                                                                                                       | ja |
| • de afspraken in verband met het rookverbod                                                                                                                                                                                                                                    | ja |
| • het reglement inzake tucht en schending van de leefregels van de leerlingen, met inbegrip van een preventieve schorsing, een tijdelijke uitsluiting of een definitieve uitsluiting en inzake de beroepsprocedure, inbegrepen het hanteren van redelijke en haalbare termijnen | ja |
| • de procedures volgens welke getuigschriften worden toegekend, met inbegrip van de beroepsprocedure                                                                                                                                                                            | ja |
| • bepalingen in verband met het recht op onderwijs aan huis                                                                                                                                                                                                                     | ja |
| • de afspraken in verband met onderwijs aan huis                                                                                                                                                                                                                                | ja |
| • richtlijnen inzake afwezigheden en te laat komen                                                                                                                                                                                                                              | ja |
| • afspraken in verband met huiswerk, agenda's, leerlingenevaluatie en rapporten                                                                                                                                                                                                 | ja |
| • de wijze waarop de leerlingenraad, de schoolraad en de ouderraad in voorkomend geval wordt samengesteld                                                                                                                                                                       | ja |
| • de vermelding dat bij schoolverandering leerlingengegevens worden overgedragen naar de nieuwe school tenzij, en voor zover de regelgeving de overdracht niet verplicht stelt, de ouders er zich expliciet tegen verzetten na op hun verzoek deze gegevens te hebben ingezien  | ja |
| <b>Is het schoolreglement conform het inschrijvingsrecht? (decreet bao - art. 37)</b>                                                                                                                                                                                           | ja |
| <b>Is er een schoolwerkplan waarin de verplichte bepalingen correct zijn opgenomen? (decreet bao - art. 47)</b>                                                                                                                                                                 | ja |
| • de omschrijving van het pedagogisch project zijnde het geheel van fundamentele uitgangspunten dat het schoolbestuur voor de school vastlegt                                                                                                                                   | ja |
| • de organisatie van de school en voornamelijk de indeling in leerlingengroepen                                                                                                                                                                                                 | ja |
| • de wijze waarop de school het leerproces van de leerlingen beoordeelt en daarover rapporteert                                                                                                                                                                                 | ja |
| • de voorzieningen in het gewoon onderwijs voor leerlingen met een handicap of die leerbedreigd zijn, inclusief de werkvormen met andere scholen van gewoon/buitengewoon onderwijs                                                                                              | ja |
| • de wijze waarop de school via haar zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid werkt aan de optimale leer- en ontwikkelingskansen van al haar leerlingen                                                                                                                           | ja |
| <b>Bezorgt de school de verplichte informatie aan de ouders correct bij de eerste inschrijving? (decreet bao - art. 28)</b>                                                                                                                                                     | ja |
| <b>Voert de school een zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid met het oog op de optimale leer- en ontwikkelingskansen van alle leerlingen? (decreet bao - art. 153 septies)</b>                                                                                                 | ja |
| <b>Respecteert de school de voorgeschreven procedure die leidt tot het afleveren van een getuigschrift? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)</b>                                                                                                                    | ja |
| <b>Worden de notulen van de klassenraad met betrekking tot het getuigschrift aangelegd en bewaard? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)</b>                                                                                                                         | ja |
| <b>Verloopt het afleveren van de verklaringen aan leerlingen die geen getuigschriften basisonderwijs krijgen, correct? (decreet bao - art. 53-57 en BVR van 24-11-1998)</b>                                                                                                     | ja |
| <b>Respecteert de school het recht op 28 lestijden per week? (decreet bao - art. 48)</b>                                                                                                                                                                                        | ja |

## 4 BEWAAKT DE SCHOOL DE EIGEN KWALITEIT?

Het onderzoek naar de kwaliteit en de kwaliteitsbewaking van de geselecteerde procesindicatoren of procesvariabelen levert het volgende op.

### 4.1 Deskundigheidsbevordering

**Doelgerichtheid** Het schoolteam ontwikkelde nog niet echt een visie op deskundigheidsbevordering maar maakte in onderling overleg hieromtrent al een aantal kwaliteitsvolle afspraken.

Zo stelt het schoolteam jaarlijks een nascholingsplan op dat nauw aansluit bij gekozen prioritaire werkpunten waarmee de school zich op organisatorisch, pedagogisch en didactisch vlak verder wil ontwikkelen.

Bij de afbakening van prioritaire werkpunten houdt de schoolleiding onder meer rekening met de wensen en behoeften van de leerkrachten, met relevante outputresultaten, de resultaten van sterktezwakteanalyses en van tevredenheidsenquêtes.

De schoolleiding maakte er eveneens werk van om alle werkpunten schematisch voor te stellen ten behoeve van alle leerkrachten. Op die manier hebben zij zowel zicht op de vernieuwingsinitiatieven waarvan de implementatie bezig is als op de initiatieven die op langere termijn wachten op uitwerking.

Het nascholingsplan omvat zowel teamgebonden als individuele nascholingen. De teamgebonden nascholingen, tijdens onder meer de pedagogische studiedagen, beogen een gezamenlijke aanpak van gekozen vernieuwingsprioriteiten. Ze hebben als voordeel dat alle leerkrachten de informatie uit eerste hand krijgen en dat het draagvlak voor de implementering van een vernieuwing wellicht groter is.

De individuele nascholingen sluiten meer aan bij de persoonlijke behoeften van de leerkrachten. De schoolleiding zorgt ervoor dat het beschikbare vormingsaanbod bij de leerkrachten gekend is. Vrijwel alle leerkrachten maken jaarlijks gebruik van dit aanbod om hun professionele competenties te verhogen.

Vanuit de bevindingen opgedaan tijdens klasbezoeken, functionerings- of evaluatiegesprekken kan het gebeuren dat de schoolleiding individuele teamleden extra motiveert tot het volgen van een voor hen interessante nascholing.

In functie van het optimaliseren van de klas- en schoolwerking creëert de schoolleiding eveneens op verschillende niveaus formele en informele overlegmogelijkheden nodig om de kennis, de vaardigheden en de attitudes van teamleden te verbreden en te verdiepen.

**Ondersteuning** Geregeld doet de schoolleiding een beroep op de knowhow van de pedagogische begeleidingsdienst van de scholengemeenschap. De pedagogisch begeleiders ondersteunen de schoolleiding bij de optimalisering van de werking van de school. Tevens kan de schoolleiding een beroep doen op de pedagogische begeleidingsdienst bij de introductie en de implementatie van onderwijsvernieuwingen. De school maakt zo gebruik van de kansen die er zijn om het onderwijs op pedagogisch-didactisch vlak mee te laten evolueren met vernieuwingen en ideeën die leven binnen de scholengemeenschap en de koepel waar de school deel van uitmaakt.

De school beschikt over een ortho- en mediatheek met allerlei actuele naslagwerken, bronnenboeken, materialen en pedagogisch-didactische tijdschriften. De leerkrachten vinden er ideeën en inspiratie voor de verdere uitbouw van hun klaspraktijk. Tevens kunnen zij er informatie terugvinden die hen in staat stelt om een ruimer inzicht te verwerven in of hen handvatten aanreikt om passend in te spelen op leer- en ontwikkelingsproblemen. Vermeldenswaard is dat de zorgcoördinator soms interessante artikels kopieert voor collega's en deze ook met hen bespreekt.

Verschillende leerkrachten maken ook gebruik van de mogelijkheden van internet om ideeën te sprokkelen als hulp om de eigen onderwijspraktijk inhoudelijk verder te stofferen.

Jaarlijks organiseert de scholengemeenschap bijeenkomsten waarop teamleden tijd en ruimte krijgen om schooloverstijgend kennis en vaardigheden uit te wisselen. Onder meer de directeur, de zorg- en ICT-coördinator en de leerkrachten bewegingsopvoeding komen op het niveau van de scholengemeenschap geregeld samen om initiatieven uit te werken en om expertise te delen met elkaar.

**Doeltreffendheid** Om de agenda van de personeelsvergaderingen te ontlasten krijgt het leerkrachtenteam één keer per week tijdens een middagpauze informatie over praktische en organisatorische aspecten van het schoolleven. Deze overlegmomenten zijn mogelijk omdat de leerkrachten meestal vrijgesteld zijn van middagtoezicht. Het grote voordeel van deze overlegmomenten is dat er tijdens de personeelsvergaderingen zo meer ruimte vrijkomt om pedagogisch-didactische onderwerpen aan bod te laten komen en uit te diepen. Het is al een gewoonte in deze school om tijdens de personeelsvergaderingen in kleinere groepen overleg te plegen. De schoolleiding voorziet daarbij af en toe ook de mogelijkheid om in te spelen op de specificiteit van de kleuter- en de lagere afdeling wat een positief effect heeft op de betrokkenheid van alle teamleden. Toch is er, zeker voor wat betreft de kleuterafdeling, nog groeimarge om bijkomend overleg te organiseren waarbij, onder leiding van een bekwaam en gemandateerd iemand, de kleuterleerkrachten eigen thema's kunnen aansnijden in functie van onder meer graduele opbouw én een gelijk- en doelgerichte aanpak.

De teamleden die een nascholing volgden, krijgen tijdens de personeelsvergaderingen ruimte om de nieuw opgedane kennis te delen met

alle andere collega's.

Voor wat betreft de teamgerichte nascholingen voorziet de school soms een vervolgtraject waarbij teamleden aan de slag moeten met de verworven inzichten, bijvoorbeeld door een leerlijn uit te werken, of door voorbeelden toe te passen in de eigen klaspraktijk. Tevens reflecteert het team tijdens de personeelsvergaderingen over de impact en het rendement van de nascholingen.

De schoolleiding volgt de leerkrachten vooral op via doorloopbezoeken en (in)formeel overleg. Formele klasbezoeken met het oog op het opvolgen van gemaakte afspraken of om na te gaan in welke mate de professionaliseringsinitiatieven doeltreffend zijn en een effect hebben op de klaspraktijk, zijn opgestart maar mogen frequenter op de agenda staan. Ze zijn immers nodig om de continuïteit en de afstemming in het onderwijsaanbod te kunnen verzekeren.

De leerkrachten kunnen een beroep doen op de deskundigheid van de collega's binnen het zorgteam. Opmerkelijk is dat de kleuteronderwijzers er dit schooljaar voor kozen om een extra leerlingengroep op te splitsen en niet opteerden voor de ondersteuning van een zorgleerkracht. Uiteraard kunnen ze nog wel terugvallen op ondersteuning van de zorgcoördinator.

In de lagere afdeling kunnen alle klasgroepen rekenen op structurele ondersteuning van de zorgcoördinator of van een zorgleerkracht. Het zorgteam zoekt er vooral op leerlingniveau mee naar passende oplossingen bij leer- en ontwikkelingsproblemen.

Op leerkrachtniveau liggen er nog groeikansen om, op termijn, de expertise binnen het zorgteam meer in te zetten om het didactisch handelen van de leerkrachten verder te verfijnen, hen te versterken in hun rol als eerstelijnsheleper en hen te helpen bij de organisatie van gedifferentieerde werkmomenten.

De meeste teamleden doen beroep op de competenties en knowhow van collega's om het eigen handelen te optimaliseren. Soms schakelen ze tijdens de lessen zelfs collega's in omdat die voor bepaalde aspecten (technische, muzische ...) meer getalenteerd zijn.

**Ontwikkeling** Werkvormen (hospiteren, collegiale visitaties, leerbezoeken aan andere scholen ...) en pedagogisch-didactische werkgroepen die mogelijkheden bieden om te leren van of met elkaar, hebben nog groeipotentieel.

De werking die werd opgezet om het onderwijsaanbod in de hele school voor het leergebied muzische vorming te optimaliseren, kan als hefboom dienen om ook andere leerplannen diepgaand te bestuderen en uit te werken. Zo vormt het nog een werkpunt voor het leerkrachtenteam om de leerplandoelen van een aantal (deel)leergebieden (vooral Frans, taalbeschouwing, (inter)culturele gerichtheid, strategieën, media en wereldoriëntatie (nu Mens & Maatschappij en Wetenschappen & techniek) formeel te verkennen en conform met de bijhorende visie doordacht te implementeren of bij te sturen.

Er liggen voor de scholengemeenschap nog kansen om ook samenkomsten te organiseren voor klasleerkrachten zodat ze schooloverstijgend en niveauspecifiek kennis kunnen uitwisselen en met vragen, bedenkingen en ervaringen bij elkaar terecht kunnen.

## 4.2 Sociale en emotionele begeleiding

- Doelgerichtheid** Het leerkrachtenteam ontwikkelde een visietekst omtrent de sociale en emotionele begeleiding van de leerlingen. In deze tekst bracht het team onder meer alle initiatieven samen die geïntegreerd of occasioneel aan bod komen binnen in de klas- of schoolwerking. De school toont met al deze initiatieven aan dat ze de kinderen op sociaal en emotioneel vlak wil opvolgen, ondersteunen en sterker wil maken.
- Ondersteuning** Het schoolteam beschouwt een goed welbevinden bij alle leerlingen als cruciaal om goed onderwijs te kunnen verwezenlijken. Het team gaat ervan uit dat leerlingen van wie het welbevinden aan de lage kant is, minder betrokken zijn bij het schoolgebeuren en daardoor minder gemakkelijk tot leren komen.

Al van in de kleuterafdeling screenen de leerkrachten meermaals per schooljaar het welbevinden van al hun leerlingen. Ze brengen hieromtrent relevante bevindingen samen in het elektronisch leerlingvolgsysteem. Geregeld bespreken de klasleerkrachten eventuele markante vaststellingen met de zorgcoördinator of met de CLB-afgevaardigde en zoeken ze, indien nodig, samen naar een gepaste oplossing. Meestal is het de zorgcoördinator die als vertrouwenspersoon leerlingen met problemen op socio-emotioneel vlak uitnodigt voor een gesprek. De betrokken leerlingen kunnen dan bij haar op verhaal komen of kunnen meezoeken naar een oplossing op maat. Soms betreft de school ook de ouders indien blijkt dat de problemen van die aard zijn dat een bredere aanpak wenselijk is.

In heel wat klassen creëren de leerkrachten mogelijkheden om in te spelen op sociaal of emotioneel geladen gebeurtenissen (pijn, verdriet, rouw, echtscheiding, ruzies ...). Onder meer tijdens individuele onderonsjes, klasgesprekken, kringgesprekken of onthaalmomenten trekken de leerkrachten tijd uit om probleemsituaties samen met de leerlingen bespreekbaar te stellen of uit te klaren. Tevens krijgen de leerlingen via de 'pestbus' of via het gebruik van 'gevoelsdozen', 'gevoelsmeters' ... kansen om eventuele problemen onder de aandacht te brengen van elkaar of van de leerkrachten.

In de kleuterafdeling en ook in een aantal klassen van de lagere afdeling werken de leerkrachten met een klaspop die zij als extra 'vertrouwenspersoon' inzetten om niet alleen het welbevinden maar ook het sociaal en emotioneel functioneren van de kinderen te bevorderen. Vaak mag de klaspop zelfs mee

naar huis zodat de band ermee versterkt wordt.

Een aantal lesactiviteiten of klasoverschrijdende initiatieven beogen indirect om de sociale competenties van de leerlingen te versterken, hen sociaal vaardiger te maken en hen inzichten bij te brengen omtrent het eigen sociaal en emotioneel functioneren. Zo zorgen onder meer het poppenkastspel, het hoekenwerk, CLIM-werkvormen (CLIM staat voor Coöperatief Lerén In Multiculturele groepen), allerlei muzische activiteiten, gerichte leesteksten en verhalen, het tutorlezen, het time-outplaatsje in de klas of de turnzaal en de activiteiten tijdens de ‘plus-werking’ er rechtstreeks of onrechtstreeks voor dat leerlingen een beter zicht krijgen op eigen problemen, zich meer kunnen inleven in andermans problemen, verantwoordelijkheid leren opnemen over andere leerlingen of meer gaan geloven in eigen kunnen.

De klasleerkrachten plaatsen, vaak in overleg met de leerlingen, met gerichte initiatieven allerlei afspraken in de kijker nodig om het samenleven in en buiten de klas te bevorderen. Zij gaan na of de leerlingen de gemaakte afspraken opvolgen en belonen de leerlingen die hun best hebben gedaan om ze na te leven.

Tevens bieden de heldere afspraken aan de kinderen duidelijkheid en bevorderen ze een gemoedelijke, beleefde en respectvolle manier van omgaan met medeleerlingen en leerkrachten. Het ordelijk verloop van het globale schoolgebeuren is hiervan een mooi voorbeeld.

Tevens voorziet de school op de speelplaats in voldoende uitdagende en aantrekkelijke spelmogelijkheden zodat elke leerling er met respect voor anderen zinvol kan spelen. Om de jongste kleuters de kans te geven om zich ongestoord met leeftijdsgenoten te kunnen vermaken, zijn er aparte speeltijden voor kleuters.

Af en toe, maar niet systematisch, kunnen leerlingen die nood hebben aan meer rustige activiteiten tijdens sommige speeltijden in de turnzaal terecht om er een boek te lezen.

De school beschikt niet over een uitgeschreven pestactieplan maar kan wel terugvallen op richtlijnen en structuren binnen het leerkrachtenteam om pestproblemen snel en adequaat aan te pakken. De klasleerkracht en de zorgcoördinator vervullen hierbij de rol van spilfiguur.

Tevens neemt de school deel aan de ‘antipestweek’ en informeert ze de ouders over de verschillende vormen van pesten (ook cyberpesten), de draagwijdte en de mogelijke gevolgen van pesten én suggereert ze mogelijke oplossingen of aandachtspunten.

De zorgcoördinator trekt geregeld tijd uit om in elke klas van de lagere afdeling een eenvoudig sociogram af te nemen. De resultaten geven een beeld van de sociale verhoudingen en de onderlinge relaties binnen een klasgroep. Ze kunnen voor de klasleerkracht een houvast betekenen bij het samenstellen van leerlingengroepen.



**Doeltreffendheid** De acties en afspraken die de leerkrachten zowel klasintern als klasextern (speelplaats, turnzaal, refter ...) in overleg met de leerlingen opzetten, hebben duidelijk merkbare effecten. Zo tonen de resultaten op een recente bevraging onder alle leerlingen vanaf het vierde leerjaar aan dat de acties die de school onderneemt om het welbevinden van alle leerlingen te ondersteunen resultaat afwerpen.

Het viel de onderwijsinspectie op dat niet in alle klassen dezelfde initiatieven lopen om sociaal-emotionele problemen bespreekbaar te maken (gevoelsmeters, gevoelsdozen, pestbus, 'Beertje Anders', goed-zelf-busje ... ). De vraag stelt zich of een meer gelijkgerichte aanpak op de klasvloer al dan niet wenselijk is.

In samenwerking met externe partners (politie, Centrum voor Leerlingenbegeleiding, ouders,...) nemen de leerlingen van het zesde leerjaar deel aan het schooloverstijgende MEGA-project (MEGA staat voor Mijn Eigen Goed Antwoord). Dit project wil onder meer bereiken dat leerlingen gezonde keuzes leren maken ( met inbegrip van 'neen' leren zeggen) en hierbij de vereiste vaardigheden ontwikkelen (weerbaarheid, assertiviteit ...). Voor de leerlingen biedt dit initiatief kansen om wat ze op school leren ook toe te passen in andere levensechte situaties.

Op de vergaderingen van de leerlingenraad krijgen de leerlingen van de bovenbouw kansen om te reflecteren over het leef- en leerklimaat op school. Ze mogen zo op beperkte schaal mee participeren aan het beleid van de school.

**Ontwikkeling** Binnen het leerkrachtenteam en het intern leiderschap is de bereidheid aanwezig om zich verder in te zetten en zich te professionaliseren in de aanpak van problematieken van socio-emotionele aard.

## 5 ALGEMEEN BELEID VAN DE SCHOOL

Het onderzoek naar het algemeen beleid van de school levert volgende vaststellingen op.

**Leiderschap** Een kernteam, bestaande uit de directeur en de zorgcoördinator, behartigt het dagelijks beleid van de school. Dit team kijkt toe op de goede en vlotte werking van de school en zet op pedagogisch-didactisch vlak de bakens uit.

Zowel de directeur als de zorgcoördinator zijn sterk betrokken bij het schoolgebeuren en kijken in functie van een goede werking van de school niet op een uurtje meer of minder. Zij slagen erin om het leerkrachtenteam te inspireren en te mobiliseren om elke dag weer onderwijs te organiseren op maat van alle kinderen. Het kernteam beseft dat 'schoolmaken' vooral gebeurt op basis van 'teamwork'. Om te bewerkstelligen dat alle leerkrachten mee aan de kar blijven trekken en in voldoende mate de vernieuwingen blijven meenemen binnen hun klaspraktijk, investeren zij heel wat tijd in het motiveren, ondersteunen en coachen van leerkrachten. Zij krijgen kansen op eigen tempo te groeien.

De directeur en de zorgcoördinator worden door ouders, leerlingen en leerkrachten erg gewaardeerd en door velen zelfs op handen gedragen. Alle leerkrachten prijzen beiden voor hun inzet, hun aimabele aanpak en aanspreekbaarheid. Tevens vertonen beiden een groot empathisch vermogen en hebben ze de gave om aandachtig te luisteren naar iedereen die er nood aan heeft. Hierdoor kunnen ouders en leerkrachten ook bij hen terecht met persoonlijke beslommeringen. Tevens weten zowel de directeur als de zorgcoördinator het engagement van de leerkrachten te waarderen en dragen ze zo mee bij tot de goede en warme sfeer die in deze school heerst. Alle leerkrachten geven aan graag in deze school te komen werken.

Door allerlei omstandigheden kon de schoolleiding de laatste jaren niet volop meer investeren in de ondersteuning van alle leerkrachten op pedagogisch-didactisch vlak. Vooral in de kleuterafdeling is er momenteel nood aan een ondersteuner die, in overleg met alle kleuteronderwijzers, de kwaliteit van het kleuteronderwijs een nieuw elan kan geven.

Het intern leiderschap kan tevens nog aan kracht winnen via het activeren van pedagogisch-didactische werkgroepen.

**Visieontwikkeling** Het opvoedingsproject van de scholengemeenschap is richtinggevend voor de schoolwerking. Uit de observaties blijkt dat het schoolteam de 'zes basishoudingen' van dit pedagogisch project samen probeert waar te maken. Het project vormt de rode draad doorheen een groot aantal facetten van het schoolleven en geeft duidelijk weer waar de school voor staat en wat de ouders van de school mogen verwachten. Voor een aantal aspecten maakte de school het opvoedingsproject meer specifiek en schreef ze aanvullende visieteksten uit om haar eigen werking te benadrukken.

Vermeldenswaard is dat de schoolleiding de kwaliteit van het taalbeleid Nederlands onderzocht en hieruit een aantal groeipunten selecteerde. Mede op basis van een visietekst over 'een krachtige taalleeromgeving' is het proces van visieontwikkeling met het schoolteam opgestart. Op langere termijn wil de school groeien naar het uittekenen van een talenbeleid.

**Besluitvorming** Het kernteam streeft naar beslissingen die vanuit consensus genomen worden, maar hakt indien nodig zelf knopen door. Vooral op personeelsvergaderingen en andere overlegmomenten krijgen de leerkrachten de kans om actief te participeren bij onderwerpen die hen aanbelangen. Mede hierdoor is het draagvlak voor verandering en ontwikkeling groot. De kleinschaligheid van de school bevordert bovendien in sterke mate het veelvuldig (formeel en informeel) overleg tussen teamleden en draagt ertoe bij dat zowat alle teamleden nauw betrokken zijn bij elkaars werk. In de school fungeren ook verschillende, organisatorische werkgroepen die het mandaat hebben om aspecten van de schoolwerking verder uit te diepen.

**Kwaliteitszorg** De teamleden hebben de gewoonte om hun pedagogisch-didactische aanpak kritisch te bekijken. Ze zoeken graag mee naar ideeën die de werking van de school- en klaspraktijk kunnen verbeteren.

In het kader van haar integrale kwaliteitszorg heeft de school al heel wat expertise ontwikkeld om vanuit de analyse van leerlingenresultaten, tevredenheidsenquêtes, interne bevestigingen, onderzoeken en foutenanalyses in kaart te brengen wat al goed loopt en welke pijnpunten ze moet wegwerken. Groeikansen zijn er nog door verbetertrajecten uit te tekenen volgens de principes van kwaliteitsmanagement en hierbij rekening te houden met het school-, leerkracht-, en leerlingniveau.

**Talenbeleid** Het schoolteam heeft in enige mate zicht op de talige noden van de leerlingen. De school organiseert een taaltoets om de taalvaardigheid van instromers in het eerste leerjaar in kaart te brengen. Vooral voor de technische taalvaardigheden volgt de lagere afdeling de vorderingen van de leerlingen nauwgezet op. De kwaliteit van het klasmanagement om kinderen met talige noden meer aan bod te laten komen, is nog leerkrachtafhankelijk. Vooral in de verwerking van de taalopdrachten en in de remediëring van technische vaardigheden differentiëren de leerkrachten. In de plusklas krijgen leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong uitdagende taaltaken. In enige mate heeft het schoolteam aandacht voor het communicatief taalgebruik in alle leergebieden. Verscheidene werkvormen, al dan meer of minder ingeburgerd, verhogen de interactie tussen de leerlingen. Vooral vanuit haar zorggevoeligheid voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis, neemt de school aangepaste maatregelen zowel in het aanbod als in de evaluatie. De school zet op verscheidene wijzen sterk in op de communicatie met de ouders, zowel op het vlak van informatie over het schoolleven, als over de begeleiding van kinderen met ontwikkelings-, gedrags- en leerproblemen.

- GOK- en zorgbeleid** Het schoolteam baseert zijn zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid op de analyse van data die de meest relevante noden van leerlingen in kaart brengt. De school heeft een correct beeld van het aantal leerlingen dat vanuit het eerste leerjaar doorstroomt tot het zesde leerjaar zonder leerachterstand op te lopen. Ze zet gerichte acties op om de doorstroom te bevorderen. Het schoolteam heeft een visie over de wijze waarop het zijn zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid vorm wil geven. Het team organiseert acties in groeiende mate vanuit doelen en afspraken die aansluiten bij de noden van de leerlingen. Het zorgteam evalueert de effecten van de acties binnen het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid. Het schoolteam heeft in zijn professionaliseringsbeleid aandacht voor de deskundigheidsbevordering van alle teamleden met het oog op het schooleigen zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid en neemt expliciete initiatieven om de opgedane inzichten en vaardigheden te implementeren op de werkvloer.
- Deliberatie** De inspectie is ervan overtuigd dat het beleidsvoerend vermogen binnen de scholengemeenschap én de kwaliteiten van de kleuteronderwijzers groot genoeg zijn om zelfstandig het geformuleerde tekort voor het leergebied wiskundige initiatie in de kleuterafdeling weg te werken. De onderwijsinspectie plant hiervoor dan ook geen opvolgingsdoorlichting.

## 6 STERKTES EN ZWAKTES VAN DE SCHOOL

### 6.1 Wat doet de school goed?

#### **Wat betreft de erkenningsvoorwaarden**

- De thematische werking in de kleuterafdeling zorgt in grote mate voor horizontale samenhang en voor een gevarieerd onderwijsaanbod.
- Binnen elk thema krijgen de kleuters kansen om ervaringen op te doen met aspecten van wiskundige initiatie.
- Dagelijks organiseren de kleuteronderwijzers muzische activiteiten gericht op onder meer zingen, dansen, bewegen, ritmeren en versjes opzeggen.
- In de kleuterafdeling mogen de kleuters volop experimenteren met materialen en technieken in de aanloop naar creatieve realisaties.
- In de lagere afdeling lopen heel wat initiatieven om het lezen te stimuleren, te ondersteunen en te promoten.
- De onderwijzers zorgen via een breed palet aan gevarieerde muzische activiteiten dat de meeste leerplandoelen in voldoende mate aan bod komen en de school hierdoor een muzische uitstraling heeft.

#### **Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen**

- Het nascholingsplan sluit nauw aan bij de prioritaire werkpunten van het leerkrachtenteam.
- In alle klassen ontplooiën de leerkrachten goede initiatieven in het kader van de sociale en emotionele begeleiding van hun leerlingen.
- De zorgcoördinator die als vertrouwenspersoon met leerlingen die het op sociaal of emotioneel vlak wat moeilijker hebben, meezoekt naar een gepaste oplossing.

#### **Wat betreft het algemeen beleid**

- De directeur en de zorgcoördinator ondersteunen de leerkrachten en geven hen heel wat kansen om zich binnen het team optimaal te ontwikkelen.
- De directeur en de zorgcoördinator zijn vlot aanspreekbaar en hebben aandacht voor de vragen en bekommernissen van leerlingen, ouders en leerkrachten.
- Het opvoedingsproject van de scholengemeenschap heeft een duidelijke impact op de werking van de school.
- De participatieve besluitvorming op school.
- De school grijpt onder meer de analyse van leerlingenresultaten aan voor interne kwaliteitsverbetering.

## 6.2 Wat kan de school verbeteren?

### Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- In de kleuterafdeling kunnen de kleuteronderwijzers de materialen die nodig zijn om alle leerplandoelen te bereiken, inventariseren en indien nodig aanvullen.
- In de kleuterafdeling kunnen de kleuteronderwijzers meer afspraken maken om didactische vervroeging te vermijden.
- De kleuteronderwijzers kunnen de speelleerhoeken die uitnodigen tot rollenspel meer uitdagend en functioneel maken.
- De onderwijzers kunnen meer aandacht besteden aan de organisatie van werkvormen die actief leren of een gedifferentieerde aanpak mogelijk maken.
- In de lagere afdeling kunnen de onderwijzers het leerplan muzische vorming verder verkennen (visie, evaluatie van muzisch-creatief leerlingenwerk, verwerving van muzische terminologie).

### Wat betreft de kwaliteit/kwaliteitsbewaking van de processen

- De school kan vaker overlegmomenten inbouwen om meer niveauspecifiek overleg mogelijk te maken.
- Het zorgteam kan op termijn de aanwezige expertise meer inzetten om de leerkrachten op hun niveau meer te ondersteunen en te professionaliseren in hun rol van eerstelijns helper.
- Het leerkrachtenteam kan de initiatieven om sociale en emotionele problemen bij leerlingen bespreekbaar te maken verder uitbreiden en waar mogelijk de preventieve acties op elkaar afstemmen.

### Wat betreft het algemeen beleid

- De schoolleiding kan ervoor zorgen dat de kleuteronderwijzers meer gericht aangestuurd worden met het oog op kwaliteitsverbetering.
- De schoolleiding kan ter ondersteuning van het dagelijks beleid pedagogisch-didactisch werkgroepen samenstellen.

## 6.3 Wat moet de school verbeteren?

### Wat betreft de erkenningsvoorwaarden

- KA: De graduele opbouw en de volledigheid van het aanbod binnen het leergebied wiskundige initiatie bewaken en afstemmen op de visie en de doelen van het leerplan.
- KA: De planningsdocumenten optimaliseren met het oog op doelgericht werken, observeren, evalueren en remediëren.
- KA: Wiskundige begrippen intentioneel en planmatig aanbieden, inoefenen en evalueren.
- KA: In enkele speelleerhoeken een permanent aanbod voorzien aan materialen nodig om te tellen, te meten, te wegen, te vergelijken ...
- KA: Meer gedifferentieerde opdrachten voorzien op maat van elke kleuter.

## 7 ADVIES BETREFFENDE DE ERKENNINGSVOORWAARDEN

In uitvoering van het decreet betreffende de kwaliteit van onderwijs van 8 mei 2009 is het advies:

### **GUNSTIG**

- voor de erkenningsvoorwaarde 'voldoen aan de onderwijsdoelstellingen' voor het **kleuteronderwijs** en het **lager onderwijs**.
- voor de erkenningsvoorwaarde 'bewoonbaarheid, veiligheid en hygiëne'.
- voor de overige erkenningsvoorwaarden.

## 8 OVERIGE REGELGEVING: REGELING VOOR VERVOLG

Op de gecontroleerde overige regelgeving werden door het inspectieteam geen inbreuken voor verder gevolg door de onderwijsinspectie vastgesteld.

| Namens het inspectieteam                                          | Voor kennisname namens het bestuur          |
|-------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------|
|                                                                   |                                             |
| <b>Eddy LAMBERTS</b><br>de inspecteur-verslaggever                | <b>Daniël VAN DEN DRIES</b><br>de directeur |
| Datum van verzending aan de directie en het bestuur van de school |                                             |